

KATARZYNA LECHOWICZ
Uniwersytet Rzeszowski

Internet wobec zjawiska wzmózonych prześladowań chrześcijan

Ochrona praw i wolności religijnych stała się, szczególnie na przestrzeni ostatnich kilku lat, jednym z ważniejszych tematów publicznej debaty. Mimo że wolność sumienia i wyznania jest podstawowym prawem człowieka, usankcjonowanym w dokumentach międzynarodowych, to sposób i zakres ich ochrony stanowi przedmiot licznych sporów. Wolność sumienia i wyznania obejmuje bowiem swobodę posiadania własnych przekonań religijnych, przyjmowania i odrzucania religii, a także uzewnętrzniania – indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie – religii przez oddawanie kultu, odbywanie praktyk lub nauczanie. Katalog uprawnień jednostki wynikający z wolności sumienia i wyznania jest zatem dość obszerny, jego treść w zasadzie nie budzi zastrzeżeń, a ograniczenia w uzewnętrznianiu religii mogą wynikać jedynie z konieczności ochrony bezpieczeństwa państwa oraz wolności i praw innych osób. Niestety, czynniki natury historycznej, dziedzictwo społeczne i polityczne oraz powiązania ze strukturą narodową utrudniają niekiedy kształtowanie poprawnych relacji pomiędzy wyznawcami poszczególnych religii.

Mimo istnienia jasno zdefiniowanych podstaw prawnych wolności sumienia i wyznania, skala braku tolerancji i prześladowań mających miejsce na przełomie XX i XXI w. posiada niespotykane dotąd nasilenie. Głównym celem niniejszego opracowania jest prezentacja podstawowych regulacji aktów prawa międzynarodowego w zakresie ochrony praw człowieka dotyczących praw i wolności religijnych oraz próba odpowiedzi na pytanie, czy przepisy,

tworzące te standardy, w wystarczający sposób chronią jednostkę. Ponadto zostały podjęte refleksje związane z rolą Internetu oraz sposobem wykorzystania przez Kościół nowoczesnych środków komunikacji wobec pogarszającej się sytuacji chrześcijan, którzy stanowią najbardziej prześladowaną grupę religijną spośród wszystkich wyznań.

1. Przegląd wybranych dokumentów międzynarodowych dotyczących praw i wolności religijnych

Jednym z najważniejszych dokumentów międzynarodowych traktujących o prawach i wolnościach religijnych, a zarazem pierwszym aktem o charakterze uniwersalnym jest Powszechna Deklaracja Praw Człowieka, uchwalona przez Zgromadzenie Ogólne Organizacji Narodów Zjednoczonych 10 grudnia 1948 r. w Paryżu. W tekście Deklaracji wyróżnia się fundamentalne, obywatelskie, polityczne, ekonomiczne i społeczne prawa człowieka¹. Na szczególną uwagę zasługuje art. 2, który stanowi, że „każda osoba jest uprawniona do korzystania ze wszystkich praw i wolności ogłoszonych w niniejszej Deklaracji bez jakiegokolwiek różnicy, zwłaszcza ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne”². O wolności sumienia i religii traktuje z kolei art. 18, według którego obejmuje ona: „wolność zmiany religii, jej praktykowania i manifestowania indywidualnie i zbiorowo, publicznie lub prywatnie oraz wolność nauczania religii”³. Dokument stanowi podwaliny dla kolejnych umów międzynarodowych.

Rozwinięciem Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka jest Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności podpisana 4 listopada 1950 r. w Rzymie⁴. Konwencja jest umową o zasięgu europejskim, którą podpisały wszystkie państwa członkowskie Rady Europy. Stanowi ona podstawę do wniesienia skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu. Najistotniejszy zapis dotyczący praw i wolności religijnych zawarty jest w art. 9: „Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętr-

¹ R. KUŹNIAR, *O prawach człowieka. Idee, instytucje, praktyka*, Warszawa 1992, s. 40.

² *Official Records of the third session of the General Assembly. Resolutions*, cz. 1, Paris 1948, s. 72.

³ *Tamże*, s. 74.

⁴ *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* (Rzym, 4 XI 1950), Dz.U. 1993, nr 61, poz. 284.

niania indywidualnie lub wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne. Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”⁵. Z kolei art. 14 Konwencji dotyczy zakazu dyskryminacji: „Korzystanie z praw i wolności wymienionych w niniejszej Konwencji powinno być zapewnione bez dyskryminacji wynikającej z takich powodów, jak płeć, rasa, kolor skóry, język, religia, przekonania polityczne i inne, pochodzenie narodowe lub społeczne, przynależność do mniejszości narodowej, majątek, urodzenie bądź z jakichkolwiek innych przyczyn”⁶.

Wśród umów międzynarodowych traktujących o prawach i wolnościach religijnych o zasięgu uniwersalnym należy wymienić również Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych podpisany 16 grudnia 1966 r. podczas konferencji ONZ w Nowym Jorku⁷. Dokument zapewnia szeroką wolność religijną, stanowiąc w art. 18: „Każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania. Prawo to obejmuje wolność posiadania lub przyjmowania wyznania lub przekonań według własnego wyboru oraz do uzewnętrzniania indywidualnie czy wspólnie z innymi, publicznie lub prywatnie, swej religii lub przekonań przez uprawianie kultu, uczestniczenie w obrzędach, praktykowanie i nauczanie”⁸. W art. 19 zawarto z kolei regulacje odnośnie do swobody wyrażania własnych opinii. Sygnatariusze Paktu stwierdzili w nim: „Każdy człowiek ma prawo do posiadania bez przeszkód własnych poglądów. Każdy człowiek ma prawo do swobodnego wyrażania opinii; prawo to obejmuje swobodę poszukiwania, otrzymywania i rozpowszechniania wszelkich informacji i poglądów, bez względu na granice państwowe, ustnie, pismem lub drukiem, w postaci dzieła sztuki bądź w jakikolwiek inny sposób według własnego wyboru”⁹.

⁵ *Tamże*, art. 9.

⁶ *Tamże*, art. 14.

⁷ *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych* (Nowy Jork, 16 XII 1966), Dz.U. 1977, nr 38, poz. 167.

⁸ *Tamże*, art. 18.

⁹ *Tamże*, art. 19.

Równolegle został podpisany Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych¹⁰. W art. 2, ust. 2 dokumentu podkreślono nienaruszalność swobód wyrażania własnych opinii oraz zakaz dyskryminacji: „Państwa Strony niniejszego Paktu zobowiązują się zagwarantować wykonywanie praw wymienionych w niniejszym Pakcie bez żadnej dyskryminacji ze względu na rasę, kolor skóry, płeć, język, religię, poglądy polityczne lub inne pochodzenie narodowe lub społeczne, sytuację majątkową, urodzenie lub jakiegokolwiek inne okoliczności”¹¹. Uchwalenie wymienionych dokumentów było ważnym krokiem do stworzenia skutecznych międzynarodowych gwarancji ochrony praw i wolności religijnych, zawarte bowiem w nich regulacje stały się obowiązkiem państw.

Dokumentem w całości poświęconym poszanowaniu praw i wolności religijnych jest Deklaracja w sprawie wyeliminowania wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji opartych na religii lub przekonaniach z 25 listopada 1981 r.¹² Art. 2 Deklaracji stanowi: „Nikt nie będzie podlegać dyskryminacji ze strony jakiegokolwiek Państwa, instytucji, grupy osób albo osoby na podstawie religii lub innych przekonań”¹³. W dokumencie uwaga zorientowana jest przede wszystkim na swobodę działania Kościołów oraz dostęp dzieci do edukacji religijnej. W jeszcze szerszym zakresie problematyka praw i wolności religijnych dzieci została podjęta w Konwencji o prawach dziecka z 20 listopada 1989 r., podpisanej w Nowym Jorku¹⁴.

Zgromadzenie Ogólne ONZ powróciło ponownie do problematyki praw i wolności religijnych w Deklaracji w Sprawie Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych, wydanej 10 grudnia 1992 r. w Nowym Jorku¹⁵. Zwrócono wówczas uwagę na potrzebę poszanowania i zapewnienia warunków służących ochronie tożsamości narodowej, etnicznej, religijnej i językowej mniejszości.

Szczególną ochronę wolności sumienia i religii odnaleźć można w umowach międzynarodowych o charakterze regionalnym. Prawa i wolności re-

¹⁰ *Międzynarodowy Pakt Praw Gospodarczych, Społecznych i Kulturalnych* (Nowy Jork 16 XII 1966), Dz.U. 1977, nr 38, poz. 169.

¹¹ *Tamże*, art. 2, ust. 2.

¹² *Resolutions and Decisions adopted by the General Assembly during its thirty-six Session*, New York 1982, s. 171.

¹³ *Tamże*, s. 171.

¹⁴ *Konwencja o prawach dziecka* (Nowy Jork, 20 XI 1989), Dz.U. 1991, nr 120, poz. 526.

¹⁵ *Deklaracja w Sprawie Praw Osób Należących do Mniejszości Narodowych lub Etnicznych, Religijnych i Językowych* (10 XII 1992), Dz.U. 1997, nr 23, poz. 90.

ligijne znalazły swe miejsce m.in. w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej ogłoszonej 12 grudnia 2007 r. w Strasburgu¹⁶. Zgodnie z art. 10, ust. 1 Karty, „każdy ma prawo do wolności myśli, sumienia i wyznania; prawo to obejmuje wolność zmiany wyznania lub przekonań oraz wolność uzewnętrzniania ich indywidualnie lub wspólnie, publicznie lub prywatnie, swego wyznania lub przekonań przez uprawianie kultu, nauczanie, praktykowanie i czynności rytualne”¹⁷. Tożsamy zapis dotyczący wolności myśli, sumienia i wyznania zawarty został w Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności sporządzonej 4 listopada 1950 r. w Rzymie¹⁸. Art. 9, ust. 2 stanowi: „Wolność uzewnętrzniania wyznania lub przekonań może podlegać jedynie takim ograniczeniom, które są przewidziane przez ustawę i konieczne w społeczeństwie demokratycznym z uwagi na interesy bezpieczeństwa publicznego, ochronę porządku publicznego, zdrowia i moralności lub ochronę praw i wolności innych osób”¹⁹. Wysiłki w kierunku kształtowania normatywnej ochrony oraz określenia minimalnych standardów treści podjęte przez organizacje międzynarodowe i europejskie potwierdzają duże zainteresowanie aspektami ochrony praw i wolności religijnych.

2. Ograniczenia wolności religijnej chrześcijan

Niezwykła osobliwość chrześcijaństwa polega na tym, że rozwój tej religii rozciąga się na dwadzieścia wieków, a jej powstanie jest odmienne od zjawisk, które towarzyszyły tworzeniu się innych religii. Jest to jedyna religia zapowiadająca Mesjasza i jednocześnie oddająca Mu cześć. Tylko nadejście Jezusa Chrystusa zostało przepowiedziane przez wielu proroków, którzy przez wieki stopniowo uzupełniali swe wypowiedzi. Ich proroctwa charakteryzuje wyjątkowa spójność²⁰. Chrześcijaństwo jest także jedyną religią, która poza dogmatem, posiada swoiste przymioty, wyróżniające ją spośród innych: istnieje nieprzerwanie od pierwszych stuleci, naucza prawd, które głosił jej

¹⁶ *Karta praw podstawowych Unii Europejskiej*, Dz.Urz. UE C 83/02 z 30 III 2010.

¹⁷ *Tamże*, art. 10, ust. 1.

¹⁸ *Konwencja o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności* (4 XI 1950), Dz.U. 1993 nr 61, poz. 284.

¹⁹ *Tamże*, art. 9, ust 2.

²⁰ V. MESSORI, *Opinie o Jezusie*, Kraków 1993, s. 52–53.

Założyciel, pozostaje uniwersalna w sensie czasowym i przestrzennym, a także nadaje początek naszej erze²¹.

Jednocześnie walka z chrześcijaństwem i jego wyznawcami – *christianofobia*²² – trwa systematycznie od dwudziestu wieków. Jednak najokrutniejszy dla chrześcijan okazał się XX w., kiedy nastąpiła wyraźna eskalacja zjawiska. W wyniku totalitarnych reżimów śmierć poniosło więcej chrześcijan, aniżeli we wszystkich poprzednich epokach. Chrześcijanie niejednokrotnie poddawani byli tej samej męce, którą przechodził Chrystus – od biczowania, przez koronowanie cierniem, aż po ukrzyżowanie. Znane są przypadki napadów na domy siostr zakonnych. Po oskarżeniu o częstowanie dzieci zatrutymi cukierkami, siostry bito kijami, gwałcono, a ich domy palono. Ciała zakonnic klawurowych ekshumowano i wystawiano na publiczne pośmiewisko. Powracano nierzadko do kartagińskiego barbarzyństwa – wiążąc osobę żywą do martwej, wystawiano je na słońce, do czasu aż obie zgniły²³.

Partie i ruchy anarchistyczne, komunistyczne oraz socjalistyczne, które przejęły władzę w 1931 r., kontynuowały i wspierały klimat religijnej nienawiści. Tylko w ciągu dziesięciu dni od powstania w Asturii w 1934 r. zamordowano 12 kapłanów, 7 kleryków, 18 zakonników i spalono 58 kościołów. Od lipca 1936 r. prześladowanie stało się powszechne. W najokrutniejszy sposób pozbawiono życia 4184 kapłanów, 2365 zakonników, 283 zakonnice, 11 biskupów. Setki osób palono żywcem nie tylko z powodu ich wiary, ale także dlatego, że nosiły medalik z wizerunkiem świętego. Odnotowano także przypadki duszenia chrześcijan poprzez zmuszanie do połknięcia krzyża²⁴.

Działania antychrześcijańskie nie ustały również na początku XXI w. Prześladowania nadal ewoluują, przybierają coraz brutalniejsze formy i pochłaniają jeszcze więcej ofiar. Chrześcijanie różnych wyznań są aktualnie najbardziej prześladowaną wspólnotą religijną na świecie. Szacuje się, że liczba prześladowanych chrześcijan waha się pomiędzy 200 a 250

²¹ L.J. TRESE, *W co wierzymy. Podstawy wiary i życia chrześcijańskiego*, Kraków 2007, s. 144.

²² Pojęcie wprowadzone w 2003 r. przez prof. J. Weilera, rozumiane przez autora jako „fenomen polegający na usunięciu chrześcijaństwa z tekstów konstytucyjnych Unii Europejskiej”, następnie używane w szerszym znaczeniu jako określenie wrogości do chrześcijaństwa. Por. J.H.H. WEILER, *Chrześcijańska Europa. Konstytucjonalny imperializm czy wielokulturowość?*, Poznań 2003, s. 63.

²³ V. MESSORI, *Czarne karty Kościoła*, Katowice 1998, s. 62–67.

²⁴ *Tamże*, s. 62–67.

milionów, co oznacza, że co dziewiąty wyznawca Chrystusa jest ofiarą represji²⁵.

Od dwunastu lat Światowemu Indeksowi Prześladowań przewodzi Korea Północna, gdzie główną przyczyną prześladowań jest komunistyczny reżim oraz kult dynastii Kim, który nie pozostawia miejsca dla żadnych praktyk religijnych. Kościół północnokoreański działa w ukryciu. Chrześcijanie w Korei Północnej w obawie przed represjami często nie ujawniają swej wiary nawet we własnych rodzinach. W przypadku, gdy funkcjonariusze północnokoreańskiego aparatu bezpieczeństwa wykryją osobę praktykującą lub nawet posiadającą materiały religijne, poddają ją karze²⁶. Przykładowo 33-letnia Ri Hyon Ok została stracona publicznie za rozpowszechnianie Biblii, a jej rodzinę aresztowano; innym razem funkcjonariusze bezpieczeństwa publicznego postawili chrześcijańskich księży wraz z wiernymi przed buldożerem. Kiedy oskarżeni odmówili wyparcia się wiary, zostali straceni na oczach tłumu²⁷. Chrześcijanie przetrzymywani są w północnokoreańskich obozach pracy, a ich liczba wynosi od 8 do około 200 tysięcy. Szacuje się również, że około 300 tysięcy chrześcijan, którzy w niewyjaśnionych okolicznościach zaginęli, najprawdopodobniej straciło życie z powodu swej wiary²⁸.

Na drugim miejscu listy państw, w których najdotkliwiej prześladowani są wyznawcy Chrystusa, znajduje się Somalia. Tam głównym powodem działań antychrześcijańskich jest „islamski ekstremizm” oraz „zorganizowana korupcja”²⁹. W 2009 r. w zamieszkach pomiędzy buntownikami a oddziałami rządowymi, mającymi miejsce na północ od Mogadiszu, śmierć poniosło ponad 400 osób. Alarmujące dane uzyskane z oficjalnych statystyk potęguje smutny fakt, iż widniejące w nich liczby są w rzeczywistości jedynie ułamkiem prawdziwej skali prześladowań.

W dalszej kolejności Światowy Indeks Prześladowań 2014 wymienia Syrię, która po raz pierwszy znalazła się w pierwszej dziesiątce krajów o zagrożonej wolności religijnej chrześcijan. Trwająca w Syrii od trzech lat wojna domowa spowodowała, że połowa rebeliantów pochodzi ze środowiska dżihadystów lub radykalnych islamskich ekstremistów, co dodatkowo podsyca

²⁵ OPEN DOORS, *Światowy Indeks Prześladowań 2014*, s. 3, <https://www.opendoors.pl/przesladowania/100milionow>. (20 XII 2014).

²⁶ *Tamże*, s. 12.

²⁷ M. MAURO, V. VENEZIA, M. FORTE, *Wojna z chrześcijaństwem. Dyskryminacja i prześladowania chrześcijan na świecie*, Warszawa 2013, s. 67.

²⁸ *Tamże*, s. 65.

²⁹ OPEN DOORS, *Światowy Indeks Prześladowań 2014*, s. 13.

napięcia między religiami, oraz doprowadziła do zniszczenia wielu kościołów, uprowadzeń, a nawet śmierci chrześcijan.

Kolejne miejsce wśród krajów o antychrześcijańskich nastrojach zajmują w większości kraje muzułmańskie: Irak, Afganistan, Arabia Saudyjska, Malediwy, Pakistan, Iran i Jemen³⁰. We wszystkich tych państwach głównym powodem prześladowań jest fundamentalizm islamski. Przykładowo w Iraku od 2003 r. zamordowano 825 chrześcijan. Wytworzony wówczas klimat lęku, w połączeniu z przypadkami pozbawienia życia, skłonił wielu chrześcijan do opuszczenia kraju. Sytuacja się pogorszyła radykalnie po 2007 r., kiedy odnalezione zostały zwłoki porwanego wcześniej biskupa Mosulu³¹.

Z kolei w Afganistanie, Arabii Saudyjskiej oraz na Malediwach system prawny jest oparty na szariacie, który nie pozostawia przestrzeni dla oficjalnego wyznania i praktykowania innej wiary. Chrześcijanie, z obawy przed dotkliwymi konsekwencjami, a nawet śmiercią, zmuszeni są zachować wszelkie środki ostrożności, aby uniknąć zdemaskowania i kary³². Podobnie sytuacja wygląda w Iranie i Jemenie, gdzie wprawdzie istnieje ograniczona wolność religijna, lecz oficjalnie działalność ewangelizacyjna jest zabroniona. Chrześcijanie nawróceni z islamu narażeni są na uwięzienie, fizyczne znęcanie, nękanie i dyskryminację z powodu wyznania, a częstokroć nawet śmierć³³.

Życie chrześcijan w Pakistanie również staje się coraz trudniejsze. Dochodzi tam coraz częściej do przemocy ze strony radykalnych muzułmanów, których rząd nie jest w stanie skutecznie kontrolować. W 2008 r. dwie chrześcijanki, Saba i Anila Younas, zostały zgwałcone przez grupę muzułmanów, zmuszone do przejścia na islam i zamążpójścia. Ataki na chrześcijan, jakie miały miejsce latem 2008 r. w Orisie, doprowadziły do śmierci co najmniej 37 osób, następnie w sierpniu i wrześniu zginęło kolejnych 20 osób, gwałcono przy tym zakonnice, raniono pastorów, księży i osoby zaangażowane w działalność religijną. Około 40 kościołów zostało zniszczonych. Władze kraju nie tylko nie interweniowały, ale także czynnie angażowały się w przemoc względem chrześcijan³⁴.

W 2008 r. w Indiach przy próbie uratowania podopiecznych sierocińca misyjnego w Bargarh w Orisie spłonęła żywcem 28-letnia Radżani Madži. W mieście Kandhamal spalono mężczyznę, natomiast w Bhubaneswar zgwał-

³⁰ OPEN DOORS, *Światowy Indeks Prześladowań 2014*, s. 6.

³¹ M. MAURO, V. VENEZIA, M. FORTE, *Wojna z chrześcijaństwem*, s. 45–46.

³² OPEN DOORS, *Światowy Indeks Prześladowań 2014*, s. 16–18.

³³ *Tamże*, s. 20–21.

³⁴ M. MAURO, V. VENEZIA, M. FORTE, *Wojna z chrześcijaństwem*, s. 80–82.

cono zakonnicę, która następnie zginęła w płomieniach. W ciągu 3 dni zabito 11 chrześcijan oraz zniszczono 25 kościołów. Dziesiątki chrześcijan ukryło się w lasach, będąc pozbawionymi pożywienia i wody pitnej³⁵. Z kolei 13 sierpnia 2009 r. w Sudanie ukrzyżowano 7 chrześcijan³⁶.

Wiele kontrowersji wywołuje sytuacja w Eryteii. W 2009 r. reżimowa partia Ludowy Front na rzecz Demokracji i Sprawiedliwości utworzyła na pustyni obóz zagłady (*Maiter*) dla chrześcijan, w którym liczba więźniów sięga co najmniej 3 tysięcy. Zatrzymane w obozie osoby są umieszczone w metalowych kontenerach, w których nie tylko brakuje toalet, ale nawet miejsca, aby usiąść. Wysokie temperatury, brak pożywienia i wody sprawiają, że dziesiątki osób umiera z powodu udaru słonecznego oraz odwodnienia. Więźniowie są torturowani, zmuszani do bezmyślnych czynności oraz są wykorzystywani seksualnie³⁷.

Działania antychrześcijańskie mają także miejsce na Cyprze. Największe świątynie – w Kirenii, Nikozji, Famaguście, Pafos, Larnace, Limassol, wzniesione jako chrześcijańskie – zostały zajęte, splądrowane i sprofanowane. W konsekwencji popadają w ruinę lub służą jako muzea, hotele, budynki gospodarcze, hale sportowe. Działania te stanowią świadectwo zdecydowanej woli unicestwienia chrześcijańskich korzeni Cypru³⁸.

3. Stanowisko Kościoła wobec mediów

Kościół z ostrożnością podchodzi do innowacyjnych zdobyczy techniki. Zauważa zarówno pozytywny, jak i negatywny wpływ cywilizacji medialno-sieciowej na tożsamość współczesnego człowieka. Oficjalne dokumenty Magisterium Kościoła dają jednak szerokie poparcie dla wciąż postępującej technologii. Pozytywnie oceniane są media, wśród których lokuje się Internet. Kościół stara się go poznać i rozumieć oraz otoczyć właściwym wsparciem poprzez otwarcie na coraz to nowsze rozwiązania. Umiejętnie odczytuje „znaki czasu”, dlatego zachęca do właściwego wykorzystania sieci internetowej i solidaryzuje się z jej dynamicznym rozwojem, sięgając po blogi, strony inforeligijne, aktywność na *Facebooku*, *Twitterze* lub *YouTube*.

³⁵ *Tamże*, s. 80–82.

³⁶ *Tamże*, s. 38.

³⁷ *Tamże*, s. 80–82.

³⁸ *Tamże*, s. 58.

Jednym z pierwszych dokumentów, w których Kościół wyraził swoje stanowisko odnośnie do rzeczywistości medialnej, był dekret Soboru Watykańskiego II o środkach społecznego przekazywania myśli *Inter mirifica*, który ojcowie soborowi przyjęli 4 grudnia 1963 r. Z dokumentu wynika, że Kościół zauważa pozytywny potencjał technologii medialnych, docenia je i wykorzystuje jako nowe narzędzia w ewangelizacji³⁹. W nurt określania znaczenia mediów i wskazywania ich ewangelicznych zadań wpisują się również: instrukcje duszpasterskie: o środkach społecznego przekazu *Communio et progressio*, wydana w 1971 r., oraz *Aetatis novae*, wydana w 1991 r., oficjalne dokumenty Magisterium Kościoła, orędzia na Dzień Środków Społecznego Przekazu i liczne dokumenty papieskie.

Jan Paweł II w encyklice *Redemptoris missio* stwierdził: „Środki społecznego przekazu osiągnęły takie znaczenie, że dla wielu są głównym narzędziem informacyjnym i formacyjnym, przewodnikiem i natchnieniem w zachowaniach indywidualnych, rodzinnych, społecznych. Przede wszystkim nowe pokolenia wzrastają w świecie uwarunkowanym przez massmedia”⁴⁰. Niektóre szczegółowe zagadnienia, w tym: odniesienie do techniki komputerowej⁴¹, zadania środków masowego przekazu⁴², rola osób odpowiedzialnych za mediosferę⁴³ i odpowiednie wychowanie do korzystania z mediów⁴⁴ doczekały się nawet odrębnych opracowań.

Potrzebę włączania przesłania ewangelicznego w obszar stworzony przez media zauważył również Benedykt XVI⁴⁵. Papież odniósł się do współpracy mediów w głoszeniu ewangelii poprzez transmisję⁴⁶ lub umożliwienie

³⁹ M. DROŻDŻ, *Medialne Mirificia*, „Studia Socialia Cracoviensia” 5 (2013), nr 2, s. 31.

⁴⁰ JAN PAWEŁ II, *Encyklika „Redemptoris missio”*, Watykan 1990, nr 37.

⁴¹ JAN PAWEŁ II, *Orędzie na Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu* (24 I 1990), w: M. LIS (red.), *Orędzia papieskie na Światowe Dni Komunikacji Społecznej 1967–2002*, Częstochowa 2002, s. 170–175.

⁴² TENŻE, *Komunikacja społeczna w służbie braterstwa i solidarności wśród ludzi i narodów*. Orędzie papieskie na Światowy Dzień Komunikacji Społecznej 1988, w: *tamże*, s. 156–162.

⁴³ TENŻE, *Komunikacja społeczna w służbie chrześcijańskiej promocji młodzieży*. Orędzie papieskie na Światowy Dzień Komunikacji Społecznej 1985, w: *tamże*, s. 128–138.

⁴⁴ TENŻE, *Rola komunikacji społecznej wobec zadań rodziny*. Orędzie papieskie na Światowy Dzień Komunikacji Społecznej 1980, w: *tamże*, s. 83–89.

⁴⁵ BENEDYKT XVI, *Środki przekazu w służbie człowieka i społeczeństwa. Rozważanie przed modlitwą „Anioł Pański”* (Watykan 8 V 2005), OsRomPol 26 (2005), nr 7–8, s. 30.

⁴⁶ TENŻE, *Przekazujcie wszystkim słowa prawdy i nadziei. Przemówienie do Włoskiej Federacji Tygodników Katolickich* (Watykan 25 XI 2006), OsRomPol 28 (2007), nr 3, s. 24–25.

uczestnictwa wiernym w wydarzeniach o charakterze religijnym⁴⁷. Benedykt XVI podkreślał rolę Internetu w oddziaływaniu ewangelizacyjnym⁴⁸, który może wspierać krzewienie nauki chrześcijańskiej⁴⁹ oraz przyczyniać się do kształtowania świadomości duchowej⁵⁰. W encyklice *Deus caritas est* papież wymienił zadania, jakie powinny podjąć media w tym zakresie⁵¹. W innych dokumentach wspominał również o potrzebie zaangażowania⁵² i współpracy różnych mediów na rzecz ewangelizacji⁵³.

Stanowisko Kościoła wobec Internetu i nowych mediów odzwierciedlają również opracowania Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu. W 2002 r. opublikowano dwa dokumenty: *Etyka w Internecie*⁵⁴ oraz *Kościół a Internet*⁵⁵. Papieska Rada ds. Środków Społecznego Przekazu podkreśla w nich wyjątkowy potencjał Internetu. Sieć teleinformatyczna ma charakter asynchroniczny i przestrzenny. Internet jest pozbawiony barier międzykulturowych, politycznych i innych, jest natychmiastowo i bezpośrednio dostępny dla nieograniczonej ilości odbiorców oraz pozwala na przechowywanie dowolnej ilości danych. Cechy te wyróżniają Internet spośród innych mediów i stwarzają szanse, jakich nie mają pozostałe środki przekazu.

⁴⁷ TENŻE, *Adhortacja Apostolska „Sacramentum caritatis”*, Watykan 2007, nr 57.

⁴⁸ TENŻE, *Rola Internetu w formacji seminaryjnej. Przemówienie z okazji zgromadzenia plenarnego Kongregacji Edukacji Katolickiej (Watykan 7 II 2011)*, OsRomPol 32 (2011), nr 4, s. 13.

⁴⁹ TENŻE, *Nowe technologie mogą pomagać w krzewieniu poszanowania godności i wartości osoby ludzkiej. Przemówienie do uczestników sesji plenarnej Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (Watykan 29 X 2009)*, w: J. KŁOCH (red.), *Kościół a Internet*, Warszawa 2011, s. 78.

⁵⁰ TENŻE, *Prawda, przepowiadanie i autentyczność życia w erze cyfrowej. Orędzie na 45. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2011*, OsRomPol 32 (2011), nr 3, s. 10.

⁵¹ TENŻE, *Encyklika „Deus caritas est”*, Watykan 2005, nr 30.

⁵² TENŻE, *Krzewić prawdę i umacniać pokój. Przemówienie do uczestników zgromadzenia plenarnego Papieskiej Rady ds. Środków Społecznego Przekazu (Watykan 17 III 2006)*, OsRomPol 27 (2006), nr 6–7, s. 57–58.

⁵³ TENŻE, *Środki przekazu: sieć komunikacji, jedności i współpracy. Orędzie na 40. Światowy Dzień Środków Społecznego Przekazu 2006*, OsRomPol 27 (2006), nr 4, s. 4.

⁵⁴ PAPIESKA RADA DS. ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU, *Etyka w Internecie*, Watykan 2002, „Biuletyn KAI” (2002), nr 11, s. 31–35.

⁵⁵ PAPIESKA RADA DS. ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU, *Kościół a Internet*, Watykan 2002, „Biuletyn KAI” (2002), nr 10, s. 31–35.

4. Internet w służbie prześladowanym

Internet stwarza wiele możliwości rozwoju aktywności duchowej osób, również tych, których prawa i wolności religijne są ograniczane. Sieć umożliwia dostęp do wielu zasobów religijnych i duchowych, do których prześladowani chrześcijanie żyjący w różnych częściach świata mają ograniczony dostęp lub nie mogą posiadać ich na własny użytek, np. przedmiotów kultu religijnego. Dzięki sieci, praktykujący w konspiracji wyznawcy Chrystusa mają do dyspozycji nie tylko bezpośredni dostęp do ogłoszeń i informacji o Kościele powszechnym, jego instytucjach, dogmatach, rytuałach lub dokumentach wydawanych przez Stolicę Apostolską, ale także do wszelkich pism Ojców i Doktorów Kościoła, które tworzone były na przestrzeni wieków.

Działania duszpasterskie i ewangelizacyjne Kościoła żyjącego w ciągłym zagrożeniu są możliwe dzięki nieskrępowanemu dostępowi w cyberprzestrzeni do Pisma Świętego, modlitw, kazań, kalendarium, filmów, muzyki, interesujących tematów o charakterze religijnym. Istnieje także sposobność uczestnictwa w nabożeństwach, rekolekcjach lub ważnych wydarzeniach religijnych, odbycia wirtualnych odwiedzin do sanktuariów i miejsc kultu religijnego znajdujących się na całym świecie, uzyskania porady duchowej od eksperta z dziedziny religijnej lub wyrażenia opinii na forach dyskusyjnych. Elektroniczna skrzynka intencji daje możliwość zwrócenia uwagi na potrzebę modlitwy, w odpowiedzi, na którą wirtualne społeczności religijne tworzą wspólnoty złączone modlitwą w danej intencji. W celu przygotowania osób do odpowiedniej postawy w czasie prześladowań prowadzone są w sieci specjalne seminaria i szkolenia. Wszystkie wspomniane aktywności przyczyniają się w konsekwencji do głoszenia Dobrej Nowiny, co stanowi jedno z najważniejszych zadań Kościoła.

Religijność prześladowanych ujawnia swoje oblicze w sposób zupełnie inny niż na ogół. Dla prześladowanych chrześcijan, funkcjonujących w obawie przed zdemaskowaniem nawet w środowisku własnej rodziny, sieć internetowa jest niekiedy jedyną współczesną amboną. Praktyki religijne niejednokrotnie mogą przybrać jedynie cyberduchową formę. Wprawdzie wirtualna rzeczywistość nie zastąpi rzeczywistości sakramentów i liturgii, to może jednak okazać się jedyną pomocą w wytrwaniu wiernych we wspólnocie Kościoła.

Zakres zastosowań Internetu, również w Kościele, jest bardzo szeroki. Poza potrzebami duchowymi sieć internetowa jest pomocna w organizowaniu pomocy materialnej dla prześladowanych chrześcijan. Wsparcie materialne służy wyrównaniu szans, ale także rozwinięciu własnych źródeł utrzymania

przez pokrzywdzone społeczności. Internet służy uzyskaniu pomocy dla prześladowanych poprzez składanie petycji, które nie tylko upowszechniają dany problem i wpływają na opinię publiczną, ale także zwracają uwagę polityków. Niejednokrotnie petycje są powodem do zwolnienia więźnia lub choćby jego lepszego traktowania. Dzięki natychmiastowemu przekazowi informacji w Internecie niemal na bieżąco uzyskiwane są wiadomości na temat różnych traumatycznych wydarzeń oraz upowszechniane są wstrząsające zdjęcia z miejsc zdarzeń⁵⁶.

*

Prawa i wolności religijne, pierwotnie funkcjonujące jako idee i postulaty, zostały oparte na uregulowaniach państwowych, a obecnie są uznane za integralną część szeroko rozumianych praw człowieka. Wysiłki podejmowane przez organizacje międzynarodowe i europejskie w kierunku kształtowania ich normatywnej treści wywierają ogromny wpływ w sferze praktycznej i potwierdzają duże zainteresowanie respektowaniem tych wartości. Mechanizmy te nie są jednak wystarczające, aby ochronić jednostkę przed nadużyciami i kształtować proces zaspokajania potrzeb religijnych zgodny z oczekiwaniami ich wyznawców. Z pomocą przychodzi Kościół, który w odpowiedzi na liczne wyzwania jest obecny (aktywny) w Internecie, czemu daje wyraz w licznych dokumentach kościelnych. Każdego dnia powstają nowe witryny i wdrażane są nowe rozwiązania technologiczne, służące wszystkim wiernym, również tym, których prawa i wolności religijne są zagrożone.

Kościół dokłada należytych starań, aby wszechstronnie wykorzystać środki społecznego przekazu. Dzięki sieci wierni mają sposobność zaspokojenia nie tylko potrzeb duchowych. Poprzez podejmowanie różnorodnych aktywności Internet wykorzystywany jest również w celach zaspokojenia potrzeb materialnych oraz informacyjnych. Wprowadzie dostęp do informacji jeszcze nigdy nie był tak swobodny, jak dziś, to – niestety – niemal wszystkie media świeckie unikają przekazów o prześladowaniach chrześcijan na świecie. Dzieje się tak wbrew szeroko nagłaśnianym deklaracjom o potrzebie poszanowania praw i godności człowieka. Doświadczając ogromu niesprawiedliwości, prześladowani słusznie mogą oczekiwać od współwyznawców adekwatnej pomocy w obronie przysługujących praw i wolności religijnych. Mimo że Kościół

⁵⁶ Przykładem może być strona internetowa dotycząca holokaustu chrześcijan: www.mpol-ska24.pl/post/6737/holokaust-chrzescijan (24 XII 2014).

podejmuje starania w służbie pokrzywdzonym, to pytanie o ich skuteczność nadal pozostaje aktualne. W tym kontekście warto również rozważyć, w jaki nowy sposób można byłoby wykorzystać Internet w celu przeciwdziałania prześladowaniom chrześcijan.

Internet towards the phenomenon of increased scale of persecution of Christians

Summary

The scale of persecution due to the acknowledgement of faith has increased around the world. More than one-third of the population of the world is experiencing this injustice. This ranges from social discrimination, institutional or legal after the forced renunciation of faith, the prohibition of the Community of worship, and even death. The religious community which most often experiences this in the world are Christians of various denominations. In the twentieth century death because of faith was more than the total of all previous epochs. The potential of the mass media cannot be ignored when trying to keep up with the challenges of the global war against Christianity. The use of modern information and communication technologies is not only faithful, where rights and religious freedoms are respected, but also all those whose religious practices may take only cyber-spiritual form.